

SEMINARSKA NALOGA

Narava na Pohorju — (negativni) vplivi športnih in rekreacijskih dejavnosti na okolje

Avtor: Bojan Rambaher

Planinsko društvo Fram

Mentorica: Rozi Skobe

Ješenca, avgust 2008

Kazalo:

Cilji seminarske naloge	stran 3
Pohorje – zeleni dragulj.....	stran 4
Smučanje	stran 8
Pohodništvo	stran 14
Kolesarstvo	stran 17
Jahanje	stran 22
Motorizem	...stran 24
Ponudba drugih aktivnosti	stran 27
Zaključek	stran 29
Viri in literatura	stran 30

Cilji seminarske naloge

- Pregled ponudbe športnih in rekreativnih dejavnosti na Pohorju
- Analiza (negativnih) vplivov teh aktivnosti na okolje

POHORJE – ZELENI DRAGULJ

Pragozd in širni šumeči gozdovi, stoletne jelke in divji petelini, žuboreči potoki in slapovi, zelena močvirja in šotna barja z odsevnimi jezerci in nizkim ruševjem, travnate jase, pašniki in senožeti, po katerih letajo največji metulji v Evropi – to je Pohorje, kakor ga je čutil in opeval pesnik Janko Glazer iz Ruš.

Pohorje je zagotovo eno od najbolj ohranjenih naravnih območij v Sloveniji in srednji Evropi. Kako dolgo bo še ostalo pretežno neokrnjeno?

Pohorje je hribovito pogorje, ki leži v severovzhodni Sloveniji in je v glavnem poraščeno z iglastimi gozdovi. Obsega okrog 1000 km² in se razteza med reko Dravo na severu ter Dravsko-Ptujskim poljem na jugu, na zahodu seže do Dravograda, na vzhodu do Maribora in na jugu do Slovenskih Konjic.

Pohorje je edino silikatno gorovje v Sloveniji. Osrčje Pohorja predstavlja planotast svet s številnimi barji. Geografsko območje omejujejo štirje vrhovi, Žigartov vrh, najvišji vrh vzhodnega Pohorja (1347 m), Klopni vrh (1340 m), Rogla (1517 m) in Veliki vrh (1344 m). Najvišji vrh Pohorja je Črni vrh nad Mislinjo (1543 m). Večje reke, ki tečejo tu, so Bistrica, Dravinja, Lobnica in Mislinja.

Skrajne točke Pohorja lahko označimo tudi z mesti, Dravogradom na zahodu, Mariborom na vzhodu in Slovenskimi Konjicami na jugu. Tako so ljudje glavne dele pogorja poimenovani kar po teh bližnjih krajih: Mariborsko, Zreško, Slovenjegraško in Ribniško Pohorje.

Poleg slikovitih slemen so najlepši del Pohorja številna močvirja in barja, ki so nastala na nepropustnih glinah in peskih. Večina teh barij spada med visoka barja, pri katerih je rastje oziroma mah nekoliko dvignjeno, tako da ga talna voda ne doseže. Barja se napajajo le s padavinsko vodo, ki vsebuje malo mineralnih snovi. Starejši spodnji deli rastline odmirajo, zgoraj pa rastlina raste naprej, tako da nastane dvignjena rastlinska plast, nekakšen rastlinski pokrov, ki je lahko debel do nekaj metrov in je včasih dvignjen nad okolico.

Najlepša barja so na območju Črnega jezera blizu Osankarice, kjer je zaradi edinstvenega ekosistema visokih šotnih barij celotno območje zavarovano. Na barjih so številna jezera, od katerih so najzanimivejša Lovrenška jezera na kilometer dolgem in 300 m širokem Lovrenškem barju.

Ker leži na prehodu alpsko-predalpskega sveta Slovenije, na Pohorju vladajo specifične klimatske razmere, kjer se prepletajo vplivi različnih klimatskih vzorcev. Na višjih nadmorskih višinah vlada sveža klima z visoko zračno vlago, na nižji nadmorski višini pa se vse bolj čuti celinski vpliv. Na Pohorju prevladuje zmerno podnebje brez velikih temperaturnih sprememb. Značilno za Pohorje je tudi, da proti sredini masiva in z naraščajočo nadmorsko višino narašča povprečna količina padavin. Največ jih pade v glavnem v zimskem in spomladanskem času. Najvišji deli Pohorja so pod snegom v povprečju 60 dni prej kot nižinski. Po pohorskih vrhovih in kotanjah se sneg obdrži celo do maja.

Ker je Pohorje dokaj položno pogorje, je dostop nanj možen po cestah z vseh strani, po samem Pohorju pa je razpredena široka mreža makadamskih in gozdnih poti. Od leta 1959 iz Maribora na Bellevue vozi krožna kabinska vzpenjača.



Kabinska vzpenjača na Mariborskem Pohorju, v ozadju Maribor (Foto: B. R.)

Ogrožanje okolja in narave na Pohorju se kaže na različne načine. Mesta in vasi na obronkih Pohorja se širijo in neusmiljeno zajedajo v robove gozdov. Z boljšo cestno infrastrukturo se širijo vasi na samem Pohorju, svoje drobce narave pa si košček za koščkom jemljejo lastniki vikendov, še bolj pa masovni hotelski in apartmajski turizem. Dolge trakove posek so v pohorske gozdove zarezali elektrifikacija in vzpenjača ter smučarske vlečnice.

Pa vendar so to pravzaprav mirujoče in manjše rane, ki jih Pohorje molče in skoraj neopazno prenaša, in mnogo manj boleče od masovnih posekov za potrebe smučarskih prog in hrupnega mobilnega avanturizma. Široki poseki in širjenje umetnega zasneževanja, hrup prometa in žičniških naprav, še bolj pa glasne in odmevajoče vožnje z motornimi sanmi pozimi in štirikolesniki in kros motorji poleti prizadenejo mir v širnih pohorskih gozdovih mnogo bolj kot pohodniki, tekači, konji ali tudi kolesarji. Če se sprehajamo po uhojenih stezah, ali pa tudi povprek po gozdovih nabiramo gobe, bomo vseeno lahko prisluhnili ptičjemu petju, tu in tam ugledali veverico ali kakšno drugo gozdno žival ali zgolj prisluhnili šumenju mogočnih smrek; kaj takega se zanesljivo ne bo dogodilo tistemu, ki si bo na glavo poveznil čelado in se z motorjem zapodil po gozdnih poteh. Če se drugih sprehajalcev in pohodnikov zavemo šele takrat, ko jih zagledamo, pa nam motoristi svojo prisotnost gromko razglašajo kar nekaj kilometrov daleč. In zato se daleč v mirne predele, kolikor jih še je, skrijejo tudi gozdne živali.

Kljub pestri turistični ponudbi je Pohorje za sedaj ohranilo vso svojo lepoto, številne naravne in kulturne znamenitosti ter etnološke posebnosti. Kako dolgo še, pa je odvisno od nas samih.

Ponudba športnih in drugih aktivnosti na Pohorju



Na Mariborskem Pohorju vsakdo najde kaj zase (Foto: B. R.)

Včasih je človek svojo energijo trošil pri delu, za počitek duha in telesa pa posedal s prijatelji in znanci. Danes človek posedla za računalnikom, televizorjem in v avtomobil, za počitek duha in obnavljanje energije telesa pa potrebuje športne in sproščujoče aktivnosti. Pohorje, zeleno morje kisika, je idealno za obnavljanje energije. Ponudba različnih športnih aktivnosti je zelo široka, vprašanje je le, ali ni postala preširoka in s tem moteča za naravno okolje Pohorja.

Zanesljivo je bila hoja ena prvih aktivnosti, s katero se je človek sproščal že v davnini. Hoja po različnih poteh in strminah je najbrž tako stara aktivnost, da bi ji težko določili datum. Moderni človek to naravno gibanje danes uporablja v več oblikah, od kratkih sprehodov do dolgih pohodov, od počasnih do skoraj tekaških vzponov v breg, od nordijske hoje do teka čez drn in strn. Pohorje, podobno obrnjeni kadi, je skoraj idealno za vse te oblike človekovega gibanja.

Če je bilo treba kam daleč, korak ni vedno zadoščal. Za premagovanje daljših razdalj je človek uporabil konja in v ta namen so ga uporabljali tudi Pohorci; za ježo, za vozove poleti in sani pozimi. Modernejša pridobitev na Pohorju je hlev s konji pod Bellevuejem. Ponudba v več centrih na Pohorju sega od ježe v ogradi za otroke do ježe skozi gozdove in vožnje s kočijo.

Smučanje je najstarejša izrazito športna aktivnost na Pohorju, katere razmah se je začel z izgradnjo žičnice od vznožja Pohorja pri Mariboru do Bellevueja leta 1959. Število smučarskih prog in vlečnic se je z leti večalo in daljšalo in vlečnice so se v cikcaku razpredle vse do Areha. Dokler je za potrebe smučarjev zadostovalo omejeno število vlečnic in naravni sneg, je bil nekako volk sit in koza cela, vprašanje pa je, kakšno rano za naravo pomenijo načrti za nove načrtovane vlečnice in umetno zasneževanje po celem Pohorju. In če pomislimo, sopihanje smučarskih tekačev je proti hrupu vlečnic pravzaprav neslišno.

Človek je od nekdanj ljubil hitrost. Če ni zadoščalo lastno gibanje, si je za pomoč naredil prevozna sredstva. Ko so postala kolesa dovolj močna in trdna, se je z njimi začel spuščati tudi po bregovih. Ponudba na Pohorju obsega tudi progo za gorske kolesarje od vrha do vznožja Pohorja. A že na pogled so kolesarji, ki napenjajo mišice po gozdnih poteh širom Pohorja in se po poteh počasi premikajo z močjo lastnih mišic, videti prav nedolžno proti čeladastim vitezom, ki se do vznožja spuščajo po že precej koritasti ograjeni poti. Zajci si jo zanesljivo upajo prečkati, toda ali tako storijo tudi srne?

Pohorska poseka od vznožja nad Mariborom do Bellevueja je tako stara, da je že del panorame Pohorja z mariborske strani. Na poseko so v zadnjih letih umestili snežni stadion, jet ski, adrenalinski park, pa tudi igrala za otroke, od gugalnic do trampolina. Nedaleč stran se nahaja indijanska vas, v kateri otroci uganjajo razne norčije. Pa saj nas otroški živžav nikoli ne moti.

In kje ob ali na Pohorju so svoj prostor našli najbolj adrenalinski bencinski športi? Nikjer, s tem pa pravzaprav povsod. In to ne v organizirani ponudbi, ampak v neorganiziranih vožnjah po Pohorju.

»Nemir je bistveni problem, saj je to najhujše, kar smo prinesli v naravo. Eno so torej konkretni fizični posegi v naravni prostor in izginjanje habitatov, drugo pa množični turizem z vsem svojim hrupom in turističnimi objekti,« je kritičen Matjaž Jež, prof. biol. na Zavodu RS za varstvo narave.

SMUČANJE

Pohorska smučišča

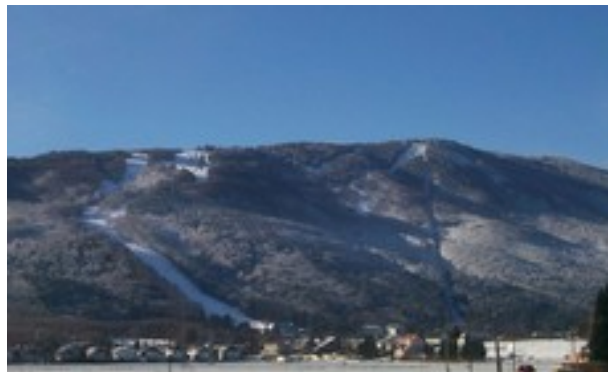
Pohorje je priljubljena zimska izletniška in rekreacijska točka za vse generacije. Organizirane zimske aktivnosti, ki jih sicer ne najdemo v prav vseh smučarskih središčih, so naslednje:

- najbolj razširjeno običajno smučanje, telemark in turno smučanje, smučanje z majhnimi smučmi ali big foot smučmi, tek na smučeh, deskanje na snegu, sankanje
- manj znano spuščanje s pohorskim pokom, oziroma pležuhom ali ski bobom
- umirjeno zimsko jahanje in vožnja s sanmi ali kočijo
- romantičen sprehod z baklami in zanimiva hoja s krpljami
- najbolj glasna in problematična vožnja z motornimi sanmi

Na Pohorju so pozimi odprta naslednja smučarska središča: Mariborsko Pohorje, Ribniško Pohorje, Kope, Rogla in Trije kralji.

Od navedenih je daleč največje smučišče Mariborsko Pohorje, ki je tudi največje smučarsko središče v Sloveniji. Na smučiščih pri Bellevueju in Arehu je na nadmorski višini od 325 m do 1327 m 22 smučarskih naprav: krožna kabinska žičnica, 3 sedežnice in 18 vlečnic. Ob teh napravah je 40 km, po nekaterih podatkih celo 80 km smučarskih prog ter 36 km tekaških prog. Posebnost smučišča je dobro organiziran smučarski stadion oziroma tekmovalni poligon ob vznožju Pohorja pri Mariboru s smučarsko areno in hotelom Arena.

Na Mariborskem Pohorju, ki ima v Mariboru veliko zaledje, je tudi daleč največ organiziranih smučarskih prireditev. Najbolj znana je tekma za svetovni pokal v alpskem smučanju za ženske »Zlata lisica«, ki je bila letos organizirana že 44. Na smučarski tekmi se zbere do 25.000 gledalcev. Smučarski klub Branik organizira tudi svetovni pokal v deskanju na snegu in svetovni pokal v telemarku, bil pa je tudi organizator FIS svetovnega mladinskega prvenstva.



Mariborsko Pohorje (Foto: www.smucisca.si)

Na Ribniškem Pohorju so 3 smučarske naprave in 8 km prog.

Na Kopah nad Slovenj Gradcem je 7 smučarskih naprav in 8 kilometrov prog.

Na Treh kraljih sta dve vlečnici, 2 km prog in 4 km tekaških prog.

Rogla je drugi največji smučarski center na Pohorju na nadmorski višini 1517 m, kar pomeni tudi nekoliko daljšo smučarsko sezono kot na Mariborskem Pohorju. Pozimi je Rogla zaradi izolirane pozicije na vrhu Pohorja pravzaprav pravi zimski paradiž. Na Rogli je 13 smučarskih naprav in 12 km prog ter 18 km tekaških prog. Tudi na Rogli organizirajo smučarska tekmovanja FIS in evropskega pokala. Posebnost je tekmovalni poligon in snežni kanal za deskarje, ki je z 1,5 km dolgo progo največji v jugovzhodni Evropi. Rogla je danes pravzaprav vrhunski rekreacijski center in od leta 1997 dalje načrtno organizira kondicijske priprave športnikov, ki se lahko sproščajo tudi v wellness centru z bazeni in savnami. Podobna ponudba je bila na Pohorju razvita šele v zadnjih nekaj letih, na žalost z novogradnjami, ki pa so kar dobro locirane na že degradirano okolje okoli Bellevueja oziroma zgornje postaje kableske žičnice.

Na vseh smučiščih, posebej pa na Mariborskem Pohorju in Rogli, poleg navedenih prireditev organizirajo tudi vsakovrstna resna in zabavna tekmovanja za posameznike in skupine, od priprave proge do opreme, merjenja časa in uradnih objav rezultatov, pa vse do večernih in nočnih zabav. Eno izmed takšnih tekmovanj je na primer Cross za pokal Puklove roke, ki ga na Snežnem stadionu vsako leto organizira Športni center Pohorje. Se pa ob tem lahko vprašamo, koliko travnate ruše je uničeno ob tekmovanju, ki ga oglašajo takole: Na snežnem stadionu se tekmovalci borijo s preostanki snega in nastalega blata ...

Na vseh smučiščih je možna nočna smuka, na nekaterih pa tudi nočno sankanje.

Poleg naravnega snega imajo na vseh smučiščih tudi umetni sneg.

Od vstopa Slovenije v EU dalje je večje število širitev smučarskih prog, novih vlečnic in celo zasneževalnih kapacitet sofinancirala Evropska unija iz strukturnih skladov Evropske unije ob sodelovanju RS, Ministrstva za gospodarstvo — Evropskega sklada za regionalni razvoj.



Navedeno so uradno dostopni podatki o ponudbi smučarskih središč na Pohorju.

Razveseljivo je, da je ponudba zelo raznolika in široka in da v njej nekaj zase najdejo tako otroci kot mladina in odrasli. Ponudba obsega tako mirne dejavnosti, kot so hoja s krpljami, tek na smučeh in zimsko jahanje, celo romantične nočne pohode z baklami, kot bolj adrenalinske aktivnosti, ki jih omogočata na primer skakalnica ali največji žleb za deskarje v jugovzhodni Evropi z raznovrstnimi grbinami in skakalnicami na Rogli, ali raznovrstne adrenalinske tekme na Smučarskem stadionu na Mariborskem Pohorju.

Velika večina aktivnosti je vezana na obstoječo infrastrukturo, poligone ali poseke. Navedene skakalnice, tobogani, tekmovalne proge in proge za smučarske tekače so speljane po obstoječih posekah in poteh, in pohodniki s krpljami zanesljivo ne poškodujejo tal pod snegom. Spuščanje s pležuhom, kjer po snegu rijemo z nogami, vsekakor ni aktivnost za daljše obdobje, prehitro nas začne boleti določen del telesa, na katerem sedimo na pležuhu.

Kot sem navedel že v uvodu, današnji tempo življenja kratko malo zahteva, da naše duše in telesa sprostimo v naravi, odmaknjeno od mestnega vrveža in hrupa. Med sprehodom, ob pogledu na prelepe zasnežene smreke in belino snežne odeje, od katere se srepeče odbijajo sončni žarki, ki jih v dolini tisti trenutek zaradi smoga in megle najbrž ni niti za vzorec, se nam oko resnično spočije in pljuča naužijejo svežega zraka. Če pa je vse to med smučanjem, deskanjem in še posebej med tekom na smučeh skozi gozdove povezano še s telesnim naporom in povišanim utripom srca za utrjevanje telesa, toliko bolje.

Ali je možno v tej pozitivni celoti najti tudi negativne vidike množične prisotnosti obiskovalcev na zimskem Pohorju? Na žalost da.

Po moje mnenju jih je kar nekaj, so pa naslednji:

1. Širitev umetnega zasneževanja
 - Uporaba dragocenih vodnih virov za omogočanje razširjenega umetnega zasneževanja
 - Vplivi umetnega snega na tla
 2. Pogosto nenadzorovana širitev obstoječih smučarskih prog in gradnja novih smučarskih prog in vlečnic
 3. Vsakodnevna nočna smuka
 4. Vožnja s snežnimi sanmi
-
1. Za razvoj zimskega turizma, zaposlenosti in zaslužka prebivalstva je umetno zasneževanje ob vse toplejšem podnebjem in milih zimah nedvomno potrebno, vprašanje je le, ali je smotno širiti obstoječe zasneževalne zmogljivosti. Sama nabava snežnih topov, ki jih je že samo na Mariborskem Pohorju več kot 50, je vsekakor le vprašanje denarja in investicije v topove. Čeprav to ni vselej le zasebni, ampak dejansko, kar je dovolj žalostno, tudi družbeni in celo evropski denar, je to vseeno le denar, in zasneževalni topovi so tudi zgolj kovinske naprave, ki jih lahko recikliramo. Za več topov pa potrebujemo tudi več vode, to pa že ni več samo vprašanje investitorja, ampak tudi prizadete družbe in okolja. Če črpamo vodo iz naravnega jezera z bogatim dotokom vode, škoda vsekakor ni tako velika in je sprejemljiva, če pa za to uporabljamo umetna jezera, ki »kradejo« vodo zbiralnikom pitne vode in je največ potrebujejo v času najnižjega vodostaja, poleg tega pa so zaradi slabe postavitve še past za ljudi in živali, pa je to že druga pesem, kot pravi slovenski pregovor. Obenem je postopek, ko je treba sneg, naraven in umeten, ob vse višjih temperaturah izdatno preparirati s kemikalijami, da se obdrži tudi pri višjih temperaturah, podobno že dokazanemu škodljivemu, prekomernemu gnojenju kmetijskih površin z umetnimi gnojili.

»Če ni naravnega, kompaktni sneg zagotavlja 100 smučarskih dni, ob primerno nizkih temperaturah zasnežimo progo vse do doline.«

»95- % dodatno zasneževanje s snežno garancijo 100 dni v sezoni.«

Oba citata sta iz internetne ponudbe Športnega centra Pohorje, kjer z zasneževanjem pokrivajo 75 % prog (podobne podatke najdemo tudi na spletnih straneh drugih pohorskih smučarskih centrov), in zgovorno kažeta, da smučarski centri sedaj večino snega in zaželeno število smučarskih dni lahko omogočijo samo z obsežnim umetnim zasneževanjem. Prvotni namen umetnega zasneževanja s topovi je vsekakor bil, da zasnežimo samo posamezne proge, zaradi milih zim pa so se investicije v zasneževalne sisteme, ki edini omogočajo daljšo smučarsko sezono, tako povečale, da ima danes 90 % vseh večjih evropskih smučišč zasneževalne sisteme. Če še enkrat poudarim, po mojem mnenju samo zasneževanje ni tako problematično, če bi bilo omejeno na posamezne smučarske proge, kot je problematična širitev zasneževanja in s tem tudi poraba ogromne količine dragocene pitne (pitne) vode.

- a) Poleg srnjadi se v umetnih jezerih za zasneževanje v povprečju vsak teden utopita ena do dve lisici. (podatek in fotografija na Forumu za Pohorje, users.volja.net/hudournik/fotografije)



Umetno jezero na Arehu, zgrajeno sredi smučišča (Foto: B. R.)

- b) Za potrebe zasneževanja ob vznožju Pohorja se je smučarski klub Branik priključil na hidrant mestne vode in preko cevi izlival vodo v potok, ki je napajal prazno akumulacijsko jezero! (podatek in fotografija na Forumu za Pohorje, users.volja.net/hudournik/fotografije)
- c) Umetni sneg izdelujemo še premalo časa, da bi lahko ugotovili dejanske vplive na okolje in človeka. Ugotovimo lahko le dejstva, da je umetno zasneževanje relativno drago, ker lahko ovrednotimo denarno investicijo in porabo vode in energije in ugotovimo končni izkupiček. Predvidevamo tudi, da je uporaba mineralnih soli za utrjevanje prog škodljiva, ker gnojilno vpliva na obstoječe ekosisteme. Zaradi milih

zim je bilo treba najti postopke, ki omogočajo zasneževanje pri višjih temperaturah. To naredijo tako, da vodi v napravah za zasneževanje dodajajo proteine, da lahko tudi pri višjih temperaturah ustvarijo sneg. Pri tem uporabljajo snov z imenom snomax, ki sicer velja za okolju prijazno snov, dejansko pa posledice na okolje še ne morejo biti raziskane. Snomax sicer omogoča proizvodnjo snega z minimalno količino vode in porabo energije, obenem pa ne vemo, kako snomax, ki ga sestavljajo bakterije, ki pronicajo v vodo in rastline, vpliva na ekosisteme. Vemo le, da način takšne nenaravne kristalizacije z bakterijami poškoduje rastline na tak način, da izgubijo naravno zaščito pred zmrzovanjem, kar pa njegovo okolju prijazno delovanje že postavlja pod vprašaj. Umetni sneg je težji od naravnega snega in ima zaradi kompaktnosti manjši izolacijski učinek, kar manj zavaruje rastline proti pozebi. Ker se topi dalj časa kot naravni sneg, se krajša vegetacijska doba rastlin, zato so določene rastline s smučišč že izginile.



Umetno zasneževanje (Fotografija: Katja Vrtačnik)

2. Če združimo podatke vseh pohorskih smučišč, ugotovimo, da imamo na več kot 300 hektarjih smučišč 47 smučarskih naprav in med 80 do 100 km smučarskih prog. Pričakovali bi, da to število zadostuje potrebam obstoječega turizma, vendar vedno znova ugotavljamo, da se na vseh pohorskih smučiščih lotevajo širitve prog in postavitve novih vlečnic. Namen te naloge ni, da bi ugotavljal, ali so te širitve legalne ali ne, vsekakor pa po podatkih, ki so na razpolago, oziroma po tem, kar na Pohorju vidimo, najbrž vse le ni popolnoma v redu. Na problematične stvari opozarjajo predvsem prebivalstvo, civilna iniciativa in združenje Forum za Pohorje, ki pa je v zadnjih letih precej zmanjšalo ostrino in širino svoje kritike. Forum za Pohorje ugotavlja, da je po pogodbi dolžnost upravljavca pohorskih smučišč predvsem vzdrževanje in gospodarjenje z napravami, da pa ne pogodbeno ne kako drugače ni vezan na ustrezen odnos do naravnega okolja, ki na Pohorju doživlja nenehno degradacijo. Dejstvo je, da med sprehodom po Pohorju spremembe lahko opazimo – nova sedežnica Bolfenk in za to potrebna nova poseka, razširjene smučarske proge (Čopova) z neurejenim erozivnim robom. Kar pa je morda najbolj presenetljivo in zgovorno, najdemo lahko table iz različnih obdobj od osemdesetih let prejšnjega stoletja dalje s prikazom smučarskih prog na Pohorju. Te table mnogokrat vsebujejo podatke o bodočih vlečnicah, za katere upravljavci včasih trdijo, da niso bile načrtovane. Eden izmed bodočih projektov, ki ga lahko vidimo na promocijski

tabli na Arehu, sta tudi sedežnici Pisker I in Pisker II. Projekt bi naj pomagal razvoju turizma v ruški občini, in najverjetneje se bo to tudi zgodilo. Vprašanje je le, ali je smiselno načrtovati smučišča, s tem pa tudi obsežna zemeljska dela in poseke ter zasneževanje z zaježitvijo potoka Lobnica, da bi naredili smučišče s koncem na višini 400 m, ob tem, da vemo, da zaradi milih zim že sama evropska direktiva o smučiščih govori o tem, da pod 1000 m nadmorske višine ni smotrno postavljati novih smučišč. Pod to višino pa se ne nahaja samo del smučišč od Ruš do Areha, ampak tudi del drugih načrtovanih smučišč (načrt postavitve Faleževega, prav tako razviden iz promocijske table na Arehu).

Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti, da so občina Maribor in partnerski občini Ruše in Zreče letos maja v Bruslju pridobile organizacijo zimske univerzijade leta 1913, ki bo potekala od 23. 1. do 2. 2. Vsekakor je to za Slovenijo in za državo velik uspeh, saj je zimska univerzijada drugi največji zimski športni dogodek na svetu. Ker pa za univerzijado ni na razpolago vseh zahtevanih objektov, bomo gradili nove smučarske proge, postavili skakalnico in podobno. Se še kdo spomni kolesarskega prvenstva v Novem mestu in stadiona, ki mu je bil boter celo gospod Peterle, sedaj pa draga investicija propada?

3. Vsa smučišča na Pohorju se pohvalijo z nočno smuko. Pohorje se lahko pohvali celo z najdaljšim razsvetljenim smučiščem v Evropi, skupaj pa ima 10 km osvetljenih smučišč. V Mariboru traja nočna smuka od 18. do 21. ure, v Ribnici na Pohorju od 17. do 21. ure, na Kopah od 18. do 21. ure, in na Rogli od 17. do 21. A po 21. uri luči vsaj ugasnejo, nadaljuje se pa hrup snežnih topov, ki običajno obratujejo ponoči, ko na smučiščih ni smučarjev in so temperature nižje.
Idealno za smučarje, kaj pa za živali?
4. Ko smo že pri hrupu, moramo vsekakor omeniti še hrup, ki ga povzročajo motorne sani. Plin privit do skrajnosti in gredo čez drn in strn, ne glede na živali in rastlinje. Zakaj za noben motorni šport ne znamo zgraditi ustreznih poligonov?

Zaključek

Obveščamo vas, da naprave na Mariborskem, Ribniškem Pohorju, Kopah in Rogli zaradi pomanjkanja snega ne obratujejo.

Arhivska novica za sedanost, ker umetno zasneževanje omogoča tako dolgo smučarsko sezono, da se smučarji že pred koncem sezone naveličajo spuščanja po brozgasto zasneženih strminah. Kaj pa za prihodnost, ko bodo zime najbrž tako tople, da bodo vse smučarske naprave na takšnih nadmorskih višinah večino časa stale in samevale in bomo tudi pri nas razmišljali o podobnih rešitvah za smučanje kot v Združenih Arabskih Emiratih, kjer so si postavili ogromno ohlajeno dvorano s snegom in vlečnicami? Ali bodo žičničarji takrat smučarske naprave s Pohorja odstranili sami ali pa bomo tudi za to potrebovali referendum in plačilo iz proračuna?

POHODNIŠTVO

Vabilo na (nordijsko) hojo

»Porabite odvečne kalorije z izredno priljubljeno metodo nordijske hoje s palicami. S posebnimi palicami lahko opravite lažjo vadbo, rehabilitacijo, trening za moč rok, ramen in mišic na nogah ali kondicijski trening.

Po vadbi na razgibanem terenu, ki poteka v idiličnem okolju od hotela Bellevue do razglednega Stolpa, mimo Mariborske koče in nazaj do hotela Bellevue, opravimo še raztezne vaje (stretching), s katerimi odpravimo bolečine v mišicah.

Hoja traja 2–3 ure.«

Nam, planincem, se seveda zdi nekoliko nenavadno, da bi nas moral kdo posebej vabiti na hojo v naravo in v hribe. Pa vendar, tudi mi se ne podajamo na pot samo samostojno, temveč mnogokrat na organiziranih izletih, kjer se družimo s prijatelji. Marsikomu je zato organizirana vadba nordijske hoje, kot jo ponuja Športno društvo Pohorje, zelo priročna, vsaj za začetek ukvarjanja z modernejšo in hitrejšo različico hoje s palicami, kot hodimo planinci, če ne zaradi drugega, pa zato, da se nauči pravilne uporabe palic pri nordijski hoji.

Pohodništvo na Pohorju

Pohodnih poti, ki so razpredene po Pohorju, najbrž ni mogoče prešteti niti jim določiti dolžine. Mnoge od njih vzdržujejo in tudi čistijo planinska društva, ki jih je na Pohorju oziroma okoli Pohorja kar veliko število, in te so praviloma tudi markirane. Druge poti si najdejo pohodniki sami, turistični centri pa imajo široko ponudbo pohodnih poti tudi na svojih spletnih straneh, in to od označenih in razloženih gozdnih učnih poti, do tras za večurni treking čez drn in strn.

Center Rogla na primer na svojih spletnih straneh ponuja podroben opis osmih različno dolgih in težavnih pohodnih poti, vključno z opisom reliefa pohodne ture in naravnih značilnosti in znamenitosti, ki jih najdemo na posamezni poti. Opise poti na Pohorje in po Pohorju najemo na spletnih poteh vseh občin na Pohorju in okoli njega, tako da je izbira zares velika. Na Rogli, pa tudi drugje po Pohorju, ponujajo pohode po izobraževalnih in tematskih poteh, na katerih se lahko veliko naučimo, ali pa doživimo kulinarične užitke. Naslovi poti so dovolj zgovorni, da vemo, kaj lahko pričakujemo na izbrani poti:

- od Pohorske džungle, preko slapa do črnega bisera
- po poteh partizanov
- Bistriški vintgar
- pohod na Lovrenška jezera
- pohod z baklami
- Maribor z višine
- gobarsko kostanjeva učna pot
- čebelarska učna pot
- keltska pot
- pot vinogradništva in fosilov
- pot pohorskih holcarjev
- lov na Pohorju: po sledih gamsa
- opisane so tudi številne gozdne učne poti



Pohodniki na Pohorju, v ozadju je viden tudi avtomobil na gozdni poti na Areh (Foto: B. R.)

Da bi vzpodbudili občane k zdravi rekreaciji, mnoge občine in društva razpisujejo tekmovanja in pohode, pozimi in poleti, in nagrajujejo tiste, ki največkrat prehodijo določeno pot. Takšne prireditve so na primer Poletni pohodi na Pohorje, zimski pokal Peš na Pohorje, ki je potekal vsako zimsko nedeljo od 2. decembra 2007 do 9. marca 2008 po točno določeni trasi od Maribora do Bellevueja, pa tekmovanje za Pohorsko grčo, ki ga organizira občina Ruše.

Namen akcije Pohorska grča je, da v čim večjem številu vzpodbudijo občane občine Ruše iz bližnje ter širše okolice k enostavnim rekreativnim dejavnostim. Akcija je namenjena tako posameznikom, kot družinam, z namenom, da spoznajo okolico Ruš in s telesno vadbo izboljšajo svojo psihofizično sposobnost. Namenjena je druženju različnih starostnih skupin. Ker zahteva minimalna finančna sredstva, je namenjena širšemu krogu ljudi. Akcija poteka skozi celo leto. Naloga vsakega posameznika je, da peš in ali s kolesom z različnih izhodiščnih točk obiše tri planinske koče v občini Ruše.

Najzahtevnejša športno rekreacijska prireditev, ki že vrsto let poteka na Pohorju, je tek od Slovenj Gradca do Maribora (65 km) in od Rogle do Maribora (31 km) po zelo razgibani trasi, kjer tekmovalci premagajo približno 2.100 v. m. vzponov in 2.200 v. m. spustov.

Vsekakor je potrebno omeniti tudi tradicionalne januarske zimske pohode z vseh strani Pohorja na Osankarico, do spomenika na prizorišču zadnjega boja Pohorskega bataljona v počastitev spomina na padle borce.

Zaključek

Razumljivo je, da je pohodništvo na Pohorju zelo razvito, in to vseh oblikah, samostojno in organizirano. Večina aktivnosti poteka po označenih ali vsaj shojenih poteh in stezicah, nedvomno pa marsikdo zaide s poti in hodi po gozdu, predvsem med nabiranjem gob, borovnic, malin in drugih gozdnih sadežev. Ne glede na množičnost pa sem mnenja, da nobena od pohodniških aktivnosti v večji meri ne škoduje naravi in okolju na Pohorju, ne glede na to, da vsakoletne čistilne akcije na Pohorju dokazujejo, da se še vedno najdejo pohodniki in obiskovalci Pohorja, ki jim ni mar za čisto in neoskrunjeno naravo. Po drugi strani pa ravno čistilne akcije dokazujejo, da je novih smeti vsako leto manj in da vedno večja množica pohodnikov vedno bolj varuje naravo.

KOLESARSTVO

Definicija gorskega kolesarstva (po Wikipediji, prosti enciklopediji)

Gorsko kolesarstvo je vožnja kolesa izven urejenih poti, po navadi po gozdnih poteh, zato je v mnogih pogledih gorsko kolesarstvo bolj podobno teku čez drn in strn kot pa cestnemu kolesarjenju. Gorsko kolesarjenje se pogosto dogaja v divjini, daleč od civilizacije. Gorsko kolesarjenje lahko poteka povsod. Med najbolj priljubljene oblike spada vožnja po »singlcah«, to so ozke poti, ki se vijejo čez polja in gozdove in predstavljajo najvišjo obliko gorskega kolesarjenja. Gorsko kolo ima manjši in močnejši okvir od cestnega. Ena od tipičnih značilnosti so tudi širše gume z globokim profilom in ravno ali dvignjeno krmilo, ki omogoča bolj pokončno držo.

Gorsko kolesarstvo delimo v več zvrsti: v najbolj znan downhill ali spust, vse bolj priljubljen freeride, ter v all mountain, crosscountry, uphill in trial.

Zakonodaja

Gorski kolesarji so zaradi uporabe gozdnih poti v sporu z zakonom in ostalimi uporabniki od začetkov tega športa. V Sloveniji je od 1. aprila 1995 v veljavi Uredba od prepovedi vožnje (Uradni list št 16/95), ki v prvem členu prepoveduje vožnjo, ustavljanje, parkiranje in organiziranje vožnje v naravnem okolju za vozila na motorni pogon in kolesa. Uredba enači motorizirana vozila s kolesom na lastni pogon. Vendar je primerjava gorskega kolesarjenja z motoriziranimi aktivnostmi najbrž nesmiselna, saj slednji povzročajo neprimerno večjo škodo in tudi onesnaženje okolja (hrup, izpuhi ...).

Pravilno grajena gorsko kolesarska pot predstavlja majhen vpliv na okolje. Po študijah, ki jih je opravila Mednarodna zveza gorskih kolesarjev, naj bi bilo dokazano, da je vpliv gorskega kolesarjenja na poti primerljiv ali celo manjši od drugih načinov uporabe poti, kot je na primer pohodništvo ali ježa na konju. Le neodgovorna uporaba, na primer uporaba poti v premokrem vremenu, lahko povzroči poškodbe poti.

Da si kolesarjenje v gorah utira pot tudi med uradno »dovoljene« športne aktivnosti v gorskem svetu, je razvidno tudi iz tega, da je PZS 19. maja 2007 sprejela dopolnilo statuta in med dejavnosti članov dodala turno kolesarstvo, ki nima tekmovalnih ciljev. Junija 2008 so organi PZS potrdili pravilnik in program dejavnosti in ustanovili Komisijo za turno kolesarstvo (angleško AM ali »all mountain«).

Gre predvsem za ureditev odnosa med planinci in pohodniki in gorskimi kolesarji ter za izobraževanje kolesarjev. Kolesarstvo naj bi bilo ob pohodništvu ena izmed najbolj sprejemljivih športnih zvrsti v hribih. Ker pa je bilo med gorskimi kolesarji in ostalimi uporabniki, predvsem pohodniki, veliko hude krvi in neprijetnih situacij zaradi uporabe istih poti, je bilo treba urediti tudi pravno podlago za reševanje nastalega položaja, ki naj poleg izobraževanja kolesarjev omogoči sožitje vseh uporabnikov planinskih poti. Kot ugotavlja

Franci Razpet s PZS, novi zakon o planinskih poteh primerno ureja možnost skupne rabe nekaterih planinskih poti za hojo in turno kolesarjenje, vendar pa ne opredeljuje pravil gibanja kolesarjev na planinskih poteh. Gospod Razpet meni, da je vsekakor treba določiti pravila skupne uporabe planinskih in drugih poti. Z urejeno zakonodajo, urejenim sistemom, ki bo deloval, razumevanjem in odprtostjo do drugačnih od sebe, bodo izginili tudi problemi.

Trenutno stanje

Gorski kolesarji se torej ne morejo voziti povsod, kjer koli bi hoteli. Neprijetnim situacijam se lahko izognejo že tako, da se na obljudene poti ne podajo v soboto ali nedeljo, ampak čez teden. Če kolesarji ne poznajo zakona in osnovnega bontona ter izsiljujejo prednost na poteh, ki niso namenjene kolesom, zagotovo pride do neprijetnih situacij. Vsekakor pa bi morali vedno paziti, da ne škodujejo naravi, njenim prebivalcem in okolju, po katerem se vozijo.

Kolesarstvo na Pohorju

Na Pohorju je na tisoče kilometrov gozdnih cest in poti, primernih tako za družinsko gorsko kolesarjenje, kot tudi za zahtevnejše rekreativne gorske kolesarje. Različne vrste poti, od asfaltirane ceste pa do zahtevnih gozdnih cest, včasih peljejo tudi globoko v pohorsko naravo. Vsi športni centri na vseh koncih Pohorja ponujajo informacije o označenih kolesarskih trasah, za katere verjamemo, da so zanje pridobili tudi ustrezna dovoljenja. Na kolesarjenje se lahko podamo samostojno, ali pa se pridružimo organiziranim vodenim turam, ki predvidevajo tudi postanke na gorskih kmetijah in prevoze s kombijem. Orisane in opisane so tudi na zemljevidih, ki so najlažje dostopni na internetu. Večinoma potekajo po cestah in poteh, na katerih ne motijo pohodnikov, če so kolesarji le nekoliko uvidevni. Trase so različno dolge in težke, tudi celodnevne, oziroma zajemajo celo večdnevno prečenje Pohorja. Nekatere so pravzaprav tudi »učne« poti, saj se na njih poleg uživanja v lepem razgledu marsičesa naučimo, saj vodijo mimo različnih kulturnih in naravnih znamenitosti. Vsekakor je v vseh informacijah poudarek na besedi označene.



Kolesarstvo je tudi turizem (Foto: B. R.)

Takšna je na primer tura Bellevue—Vuhred, ki večinoma poteka po slovenski planinski transverzali, dodatno označeni z rdečo številko ena, ali 75 km dolga Pohorska kolesarska transverzala, označena z obeh smeri z oznako PT. Ena končna točka je na Mariborskem Pohorju pri informacijskem centru naravne in kulturne dediščine Bolfenk, druga pa pri koči pod Kremžarjevim vrhom na slovenjegraškem delu Pohorja.

Razveseljivo je, da je posebna pozornost namenjena tudi najmlajšim kolesarjem, ki so pravzaprav komaj samostojno sedli na kolo. Zanje izvaja MTB klub Bike park Pohorje prvo organizirano vadbo gorskega kolesarstva za otroke, ki zagotovo prinaša v ta šport tudi vzgojne učinke, saj je eden izmed ciljev otroške šole »naučiti se pravilnega odnosa do narave in upoštevati pravila gorskega kolesarjenja«.

Najbrž najbolj množična gorsko kolesarska prireditev na Pohorju in v Sloveniji je Comtron Bike Ride Pohorje. Progi sta dve, dolgi 31 in 49 km. Prireditev je zanimiva iz več razlogov, tudi iz naravovarstvenega vidika, zato jo velja posebej opisati:

- množičnost (1.500 udeležencev že na drugi prireditvi),
- je brez startnine in primerna za vse generacije in družine (najmlajši udeleženec je imel 6, najstarejši pa 81 let)
- ni tekmovalnega ampak rekreativnega značaja, prireditelji pa so občini Maribor v humanitarne namene podarili 3.000 evrov.

Iz naravovarstvenega vidika je prireditev zanimiva zaradi pozitivnih in negativnih značilnosti, od katerih pozitivne prevladujejo nad negativnimi:

- Ni tekmovalnega značaja in zato ni širokega skupinskega starta.
- Start je pri Arehu, zato se večina udeležencev na žalost pripelje z avtomobili v osrčje Pohorja, čeprav prireditelji vzpodbujajo parkiranje pri gornji postaji kabinske žičnice ali celo prihod na Pohorje s kabinsko žičnico. Priložnost za mariborsko vzpenjačo, da se prireditvi pridruži z brezplačno vožnjo na Pohorje v času prireditve.
- Prireditelje sicer zanima čim večja udeležba, a za sedaj v traso ne želijo vključiti gozdnih poti oziroma kolesarjenja izven cest. Trasa poteka po makadamskih cestah, zato se je mnogi »pravi« gorski kolesarji ne želijo udeležiti. Gospod Pukl, eden izmed organizatorjev: »Zanima nas predvsem gorsko *kolesarjenje*, ne gorsko kolesarstvo, in čim večja množičnost. Že za uporabno gozdnih cest ni preprosto dobiti vseh dovoljenj in že tu imamo precej dela s pospravljanjem in čiščenjem. Kolesarje bo treba na tem področju še izobraziti, marsikaj odvržejo na poti. Hkrati bi radi vsem souporabnikom in tistim, ki dajejo dovoljenja, pokazali, da smo zaupanja vredni prireditelji.«

Tekmovanje, podobno Zlati lisici pozimi, ki ga organizira Športni center Pohorje, je Svetovni pokal v gorskem kolesarjenju v disciplinah spust in 4kros, ter olimpijski kros, organiziran spomladi. Po nekajletni prekinitvi je iz majhne prireditve tekmovanje letos zraslo v veliko mednarodno prireditev (v vseh prireditvenih dnevih jo je obiskalo več kot 10.000 ljudi), za katero je potrebno precej zemeljskih priprav za pripravo proge.

2009 MARIBOR MOUNTAINBIKE SVETOVNI POKAL WORLD CUP 20.&21. JUNIJ * SLOVENIJA * POHORJE

Podobna tradicionalna prireditev je tudi kolesarski maraton okoli Pohorja, letos že 30., ki poteka po asfaltiranih poteh okoli Pohorja, in se ga vsakokrat udeleži več kot tisoč kolesarjev.

Posledica večjega zanimanja za gorsko kolesarstvo je nova proga za kolesarski spust od zgornje postaje kableske žičnice, oziroma od Bellevueja, do vznožja Pohorja. Imenuje se proga Bike ride Pohorje in je opremljena z umetnimi zemeljskimi objekti in z lesenimi grajenimi objekti za izvedbo raznih skokov do 6 m ter večinoma ograjena s plastičnimi trakovi. Proga je dolga 4 km in pravzaprav že precej koritasta in zajedena v tla, posebej na ovinkih.

Organizatorja spustov, Športni center Pohorje in Smučarski klub Branik, zahtevata, da mora od junija 2005 dalje vsak gorski kolesar, ki se spušča po progi, podpisati izjavo o pravicah in dolžnostih uporabnikov kolesarskega parka Pohorje, s katero podpisniki jamčijo, da se strinjate z vsemi pogoji uporabe kolesarskih poti in Bike parka Pohorje. Na podlagi izjave kolesarji dobijo izkaznice, brez katere prevoz kolesa s kabinsko žičnico in sedežnico Radvanje ni mogoč. Bistvo vsebine izjave je, da se kolesarji vozijo na lastno odgovornost, vendar izjava v 12. členu (vsaj tam oziroma na žalost le tam) govori tudi o tem, da kolesarji ne smejo zapuščati označenih poti in da smejo voziti le po označeni progi.



Proga za spust. Koritaste kolesnice, objekti na progi, ograjeni s plastiko. (Foto: B. R.)

Poleg spusta z gorskim kolesom je s Pohorja možen tudi spust s tako imenovanim »**monster rollerjem**«, nekakšnim velikim skirojem na dveh kolesih. Skiroji so prilagojeni vožnjam na najzahtevnejših terenih, imajo velika in zelo široka kolesa, izredno trdno ogrodje ter odlične zavore. Spust je mogoč po 10 km dolgi družinski progi Kordek, ki poteka po gozdni cesti od zgornje do spodnje postaje Pohorske vzpenjače.

Zaključek

Če dobro pregledamo ponudbo na Pohorju, presenetljivo ugotovimo, da razen o smučanju najdemo mnogo več informacij o kolesarjenju kot o drugih oblikah športnih aktivnosti, vključno s pohodništvom. To pomeni, da je pohodništvo bolj samoumevno in nekako bolj v lastni režiji, pri kolesarstvu pa se pojavlja potreba, da je iz različnih vzrokov bolj organizirano, vodeno in nadzorovano. Več je tudi opozoril o obnašanju kolesarjev in čuvanju narave, torej, kot bi lahko sklepali, kritično okolje zelo pozorno spremlja obnašanje kolesarjev v naravi, po drugi strani pa so tudi kolesarji zelo kritični do tistih kolesarjev, ki se neprimerno obnašajo do narave in drugih rekreativcev.

Če pogledamo zadevo še z druge plati, pridemo pravzaprav do zanimive ugotovitve, da več ko je urejenih kolesarskih prog in organiziranih prireditev, manj je škode v okolju. Kolesarji poganjajo kolo z močjo lastnih mišic, kar pomeni, da je malo tistih, ki bi v hribih kolesarili vseprek in po neurejenih in nevarnih poteh. To se večinoma dogaja samo pri spustih, ki so po neurejenih poteh še nevarnejši. Logično torej je, da je gorskim kolesarjem in kolesarjem v spustu ljubše spuščanje po ustrezno razgibani in urejeni ter zavarovani poti na kolesarskem poligonu, na vrh katerega jih potegne žičnica ali vlečnica in se torej ni potrebno truditi s kolesarjenjem v breg, kot pa po poteh, kjer se lahko poškodujejo. Seveda so povsod izjeme, menim pa, da jih je manj kot med motoristi in pohodniki.

Zaključim torej lahko, da je kljub vidnim poškodbam terena, ki jih za sabo pusti divje ali tudi urejeno gorsko kolesarjenje, le-to dokaj majhna nevarnost za okolje. Največji problem ostaja kulturno medsebojno sožitje pohodnikov in kolesarjev na poteh, ki jih uporabljajo oboji, ter vožnja izven poti, k čemer kolesarje vede ali nevede Športni center Pohorje poziva z objavljeno sliko na svoji internetni strani:



JAHANJE

Ponudba na Pohorju

Jahanje pozimi in poleti ter vožnja s kočijo sta vsekakor popestritev turistične ponudbe na Pohorju in užitek za tiste, ki ljubijo konje in znajo jahati.



Jezdec, konj in narava. (Foto: B. R.)

Kolikor vem, imajo konje na Rogli in na Mariborskem Pohorju. En jahalni center je pod Arenjo in je namenjen za šolo jahanja za otroke in odrasle. V šoli jahanja učenje poteka po programih jahač 1 in jahač 2, ki sta verifirana pri Konjeniški zvezi Slovenije in Ministrstvu za šolstvo in šport. Za najmlajše učenje poteka na ponijih, za ostale pa na večjih šolskih konjih pod nadzorom izkušenih in licenciranih inštruktorjev in jahalnih učiteljev. Izkušeni rekreativni jahači si lahko konja sposodijo in se sami odpravijo na potep po jahalnih poteh, drugi pa se udeležijo vodenih jahalnih tur.

Drugi center se nahaja na Pohorju pri Bellevueju, kjer domuje konjeniško društvo Pohorje. V hlevu tik pod zgornjo postajo kabinske žičnice ima osem konjev. Najmlajši, seveda pa tudi odrasli, lahko zajahajo konja v ograjenem prostoru med Bellevuejem in naseljem Bolfenk, izkušeni jahači pa se lahko podajo na terensko jahanje po slikovitih pohorskih gozdovih in jasah. Jahanje je možno v koraku, kasu in galopu.

Načeloma so poti določene in označene in vodijo od zgornje postaje Pohorske vzpenjače v različne smeri in nazaj. Jahalnih tur je več, trajajo pa od ene ure do celodnevne izleta. O smeri in dolžini izleta se je možno tudi posebej dogovoriti. Če nimate fotoaparata, vas tudi fotografirajo.

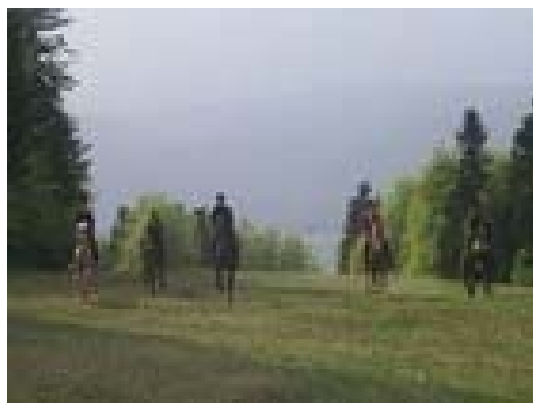
Tako kot jahanje je poleti in pozimi možna tudi vožnja s kočijo in sanmi, le da se je treba v zimskem času za termin posebej dogovoriti.



Kažipoti za jahalne poti (Foto: B. R.)

Zaključek:

Konji in jahalne aktivnosti so na Pohorju novejša ponudba. Vemo, da so konji podkovani in da naravovarstveniki ocenjujejo, da konjska kopita bolj poškodujejo gozdna tla kot na primer kolesarji. Jahalne poti naj bi bile glede na označbe speljane po obstoječih makadamskih in gozdnih poteh. Fotografije na spletni strani Športnega centra Pohorje dokazujejo, da jahanje poteka tudi po gozdu, čez travnike in jase in ne samo po označenih poteh, tako da najbrž prihaja do manjših poškodb terena. Kljub vsemu že glede na število konj lahko ocenimo, da niti jahanje, pa tudi ne vožnja s kočijo in sanmi ne ogrožajo narave in tal na Pohorju. V času opazovanja Pohorja za potrebe seminarske naloge sem opazil le redke jahače.



MOTORIZEM

Motorizem, grobar mirnega Pohorja?

Še enkrat navajam Uredbo o prepovedi vožnje motornih vozil in koles v naravi (Uradni list št. 16/95), ki je v Sloveniji v veljavi od 1. aprila 1995 dalje, ker le-ta prepoveduje vožnjo, ustavljanje, parkiranje in organiziranje vožnje v naravnem okolju za vozila na motorni pogon in kolesa.

Uvod je pravzaprav lahko tudi že zaključek, ker organiziranih prireditev in torej ponudbe za obiskovalce na Pohorju skoraj ni, če pa je, so to prijavljena in ustrezno organizirana tekmovanja, kjer obiskovalci Pohorja sodelujejo kot gledalci. Na primer motokros na obronkih Pohorja v Orehovi vasi in še kje druge (Slovenske Konjice, Mislinja ...), občasno rally za pokal Slovenije na asfaltiranih in boljših makadamskih cestah na Mariborskem Pohorju, rally na parkirišču pri hotelu Arena pod Pohorjem, in morda še kaj. Organizirano bi lahko imenovali tudi delovanje Jeep kluba Pohorje, ki poleg stikov in sodelovanja z motorističnimi in drugimi društvi na spletni strani navaja kot eno izmed svojih dejavnosti tudi preizkušanje vozil in voznških sposobnosti »off road«. Druge ponudbe pa skoraj ni, kar pomeni, da pravzaprav vse, kar vidimo in slišimo motornega na Pohorju, ni zakonito.

A vendar motorizma na Pohorju sploh ni tako malo. Če motoristi s cestnimi motorji drvijo po Pohorju po asfaltiranih in makadamskih poteh, je to pravzaprav njihova pravica udeležencev cestnega prometa, ne glede na hrup, ki ga povzročajo (in smo ga lahko zelo lepo slišali tudi na Vršiču, kjer je potekal zadnji del seminarja za VGN). Druga stvar pa je, če motoristi, štirikolesniki in celo avtomobilisti vozijo po kolovozih in stezah ali celo po gozdu. Morda avtomobilisti, ki se kljub prepovedi podajo v gozdove, še najmanj ogrožajo naravo, saj se vsi vozniki že po naravi bojimo poškodovati svoj avtomobil, in zato vozimo le po cestah, četudi v najslabšem pomenu besede cesta.

Drugače pa je z motoristi krosisti in vozniki tri- in štirikolesnikov, ki vožnjo po stezah, poteh in gozdovih jemljejo kot adrenalinski izziv in se ne zmenijo za posledice v naravi. Vožnja z motornimi vozili poškoduje tla, a moteč je predvsem hrup, ki se razlega daleč naokoli in je moteč ne samo za pohodnike, ampak tudi in predvsem za živali. Uradno naj bi bilo tega bolj malo, kar je razvidno iz policijskih poročil (navajam članek iz Večera z dne 7. avgusta 2008: »na območju PU Slovenj Gradec so do 26. julija kaznovali 25 kršiteljev, v enakem obdobju leta 2007 pa 15 kršiteljev«), vsi, ki smo pogosto na Pohorju, vemo, da je tega mnogo več. V času pripravljanja seminarske naloge sem bil nekajkrat na Pohorju in sem naletel na kar nekaj motornih koles, o čemer pričajo tudi fotografije. Motoristi se niso vozili samo po poteh, ampak tudi po gozdu. Glede na število mojih obiskov na Pohorju in število opaženih motoristov pa lahko sklepam, da se po Pohorju vozi kar veliko motornih vozil.

In zakaj je temu tako? Navedeni članek v Večeru in nekaj zdrave logike nam ponudi odgovor na to vprašanje:

- Zanesljivo je policija na terenu premalo prisotna, morda zaradi premajhnega števila policistov ali pa zato, ker se največ kršitev zgodi čez vikend.
- Kljub temu da so kazni dokaj visoke (globa za parkiranje in vožnjo v naravnem okolju je 441,73 €), so najbrž še vedno prenizke in premalo drastične, tako da se kršitelji kljub tveganju plačila kazni znova in znova lotevajo svojih adrenalinskih podvigov. Policija nadzira območje z osebnimi in terenskimi vozili, občasno s pomočjo helikopterja in včasih tudi peš, kar pomeni, da so v bistvu pomanjkljivo opremljeni za lov na hitre motoriste. Najbrž ne bi bilo umestno, da bi policisti za kršitelji divjali z motorji, toda kako z avtomobili ali peš ujeti motoriste, ki pobegnejo s poti in stez v gozd, oziroma jih ni mogoče identificirati in nato dokazovati prekrškov, ker jih večina vozi neregistrirane motorje, čelada pa zakrije obraz?

Skratka, ugotovimo lahko, da glede na številne informacije o motečem hrupu motorjev in srečanjih z motoristi, ki prihajajo v javnost preko različnih občil, število kršitev v pohorskih in najbrž tudi drugih gozdovih narašča in se s tem veča tudi škoda v naravi. Obenem policija in inšpektorat za okolje in prostor pravzaprav še nista našla ustreznega načina in sredstev, razen občasnih akcij in poostrenih nadzorov, s katerimi bi lahko učinkovito ukrepali proti voznikom motornih vozil v naravi.



Sledovi motoristov v gozdu (Foto: B. R.)



Štirikolesnik (Foto: B. R.)



Avtomobila pod razglednim stolpom (Foto: B. R.)



Motorist na Arehu (Foto: B. R.)



Zasebna motokros in avtokros proga v Rančah nad Framom (Foto: B. R.)

PONUDBA DRUGIH AKTIVNOSTI

Poleg naštetih najbolj razširjenih je na Pohorju tudi ponudba drugih aktivnosti za obiskovalce vseh starosti tako široka, da sem ne glede na dolg spisek zanesljivo kaj zgrešil in izpustil. Večina ponudbe je vezana na zgrajene kapacitete ob vznožju Pohorja in okrog njega ali na smučarske centre, mnogokrat v povezavi z občinami in turističnimi organizacijami in društvi.

V hotelih in rekreacijskih centrih okoli Pohorja, predvsem pa na Mariborskem Pohorju in Rogli (Rogla tudi v povezavi z Termami Zreče), lahko obiskovalci plavajo, obiščejo savno in wellness center z masažnimi uslugami, plezajo na plezalni steni, gredo v fitnes ali celo igrajo golf.

Za športnike je zgrajenih več športnih dvoran z vso opremo, rokometnih, košarkarskih in teniških igrišč ter nogometnih igrišč z atletsko stezo in tudi umetno travo (Rogla).

V adrenalinskem parku na Trikotni jasi na Mariborskem Pohorju na visokih razgibanih konstrukcijah ponujajo vrhunsko višinsko adrenalinsko doživetje, za druge, ki so manj drzni, pa ponujajo tobogane, trampoline, orjaško gugalnico, slacklining (vrvohodstvo po napeti elastični vrvi na različnih višinah do 8 m), hojo po žerjavici, paint ball (streljanje z barvnimi kroglicami), jet ski, (to ponudbo imajo tudi na Rogli) in lokostrelstvo.



Adrenalinski park na Mariborskem Pohorju (Foto: B. R.)

V adrenalinsko ponudbo Rogle spada tudi Pohorska grča, edini »Alpenslider« v Sloveniji in tudi najvišji v Evropi (napihnjen tobogan, ki je visok 17 m in dolg 35 m).



Snežni stadion na Mariborskem Pohorju

Športni poligon, jet ski in mini jet ski (Foto: B.R.)

Na Pohorju je možen tudi ribolov, lov na divjad v gojitvenih loviščih v šestih lovskih revirjih, mimogrede srečamo zmajarje in jadralne padalce, otroci radi obiščejo indijansko vasico Orlovo gnezdo pri Snežnem stadionu, kjer jih ves dan zabavajo animatorji, ali poletna sankališča, kjer se vozijo s klasičnimi sankami na kolescih po vijugasti slalonski progi, in mini jet, kjer se na 80 m dolgi progi vozijo z zračnicami.

V ponudbo Pohorja lahko nenazadnje štejemo tudi posebnosti, kot so splavarjenje po Dravi, polete z zračnim balonom ali letalske panoramske polete nad Pohorjem in okolico z letališč okrog Pohorja ter skoke s padalom, kjer vas med skokom po želji posnamejo s kamero.

Skratka, nekaj za vse in za vsakogar nekaj, obenem pa s svojo mikrolokacijo nobena od teh aktivnosti ne ogroža naravnega okolja.

ZAKLJUČEK

Sledovi dela človeških rok v naravi so vidni na vsakem koraku. S cestami smo si olajšali dostop do hiš in počitniških hišic in z njimi prepredli hribovje, da bi bile lažje dostopne. Naporno delamo in zato potrebujemo sprostitev. Ponudniki sprostitev storitev storijo za nas vse, da nas zadovoljijo. A pred očmi imajo predvsem zaslužek, ki je tako posvečen cilj, da mu ne sme biti nič in nihče na poti, ne človek ne narava. S posledicami današnjega dela se bodo morali ukvarjati ljudje jutri, ko nas ne bo več. Torej gradimo in pretvarjajmo mirno Pohorje v nekaj, kar prinaša dobiček sedaj!

Razveseljivo je, da so prizadevanja za ohranitev Pohorja v čim večji meri takšnega, kot je vsaj sedaj, vedno intenzivnejša. V zadnjih 10 do 15 letih se je marsikdo zavedel, da je po uničenju narave pot nazaj zelo dolga ali pa je sploh ni, in se je pridružil iniciativam za ohranitev Pohorja, v pomoč pa je tudi Evropa s svojimi direktivami oziroma projektom Natura 2000. Na podlagi Direktive o pticah in Direktive o habitatih je bilo Pohorje določeno kot območje Nature 2000. Na Pohorju je že zavarovanih 16 gozdnih rezervatov in 16 naravnih rezervatov ter nekaj drugih naravnih vrednot kot naravni spomenik, načeloma pa je Pohorje predvideno za zavarovanje kot regijski park. V zadnjih letih so zelo dejavne tudi občine okoli Pohorja same, predvsem občine vzhodnega dela Pohorja, ki se združene trudijo, da bi same ustanovile naravni park.

Največja problema na Pohorju torej ostajata dva. Prvi, manjši, je vedno večje število motornih vozil, kjer morajo pristojni vsekakor najti način, kako omejiti njihovo prisotnost na Pohorju.

Drugi, mnogo večji, ki lahko Pohorju v naslednjih nekaj letih povzroči nepopravljivo škodo, pa je smučanje, ki se glede na klimatske prognoze vsekakor preveč širi, pri tem pa skoraj ni nadzora in sankcij nad posegi upravljavcev in koncesionarjev v naravo po vsem Pohorju. Čez petnajst let bomo morda le spoznali, da je bila zaradi milih zim pospešena gradnja smučarskih prog in vlečnic pod 1000, morda celo 1500 metri nadmorske višine, zaradi katerih so odgovorni dopustili vrsto zemeljskih in gradbenih posegov v naravo, popolnoma zgrešena in ima nepopravljive posledice za Pohorje. Takrat bo morda jasno, da bi bilo namesto širitve zimskega turizma na Pohorju usmeritev v katere koli druge športne in rekreativne dejavnosti, razen seveda motorizma, za naravo mnogo manj škodljiva

Viri in literatura:

www.maribor-pohorje.si

www.pohorje.org

www.sloveniaski.info/smucisca

www.users.volja.net/hudournik/forum.html

www.zrsvn.si/slo/ce/ce/natura2000.asp